

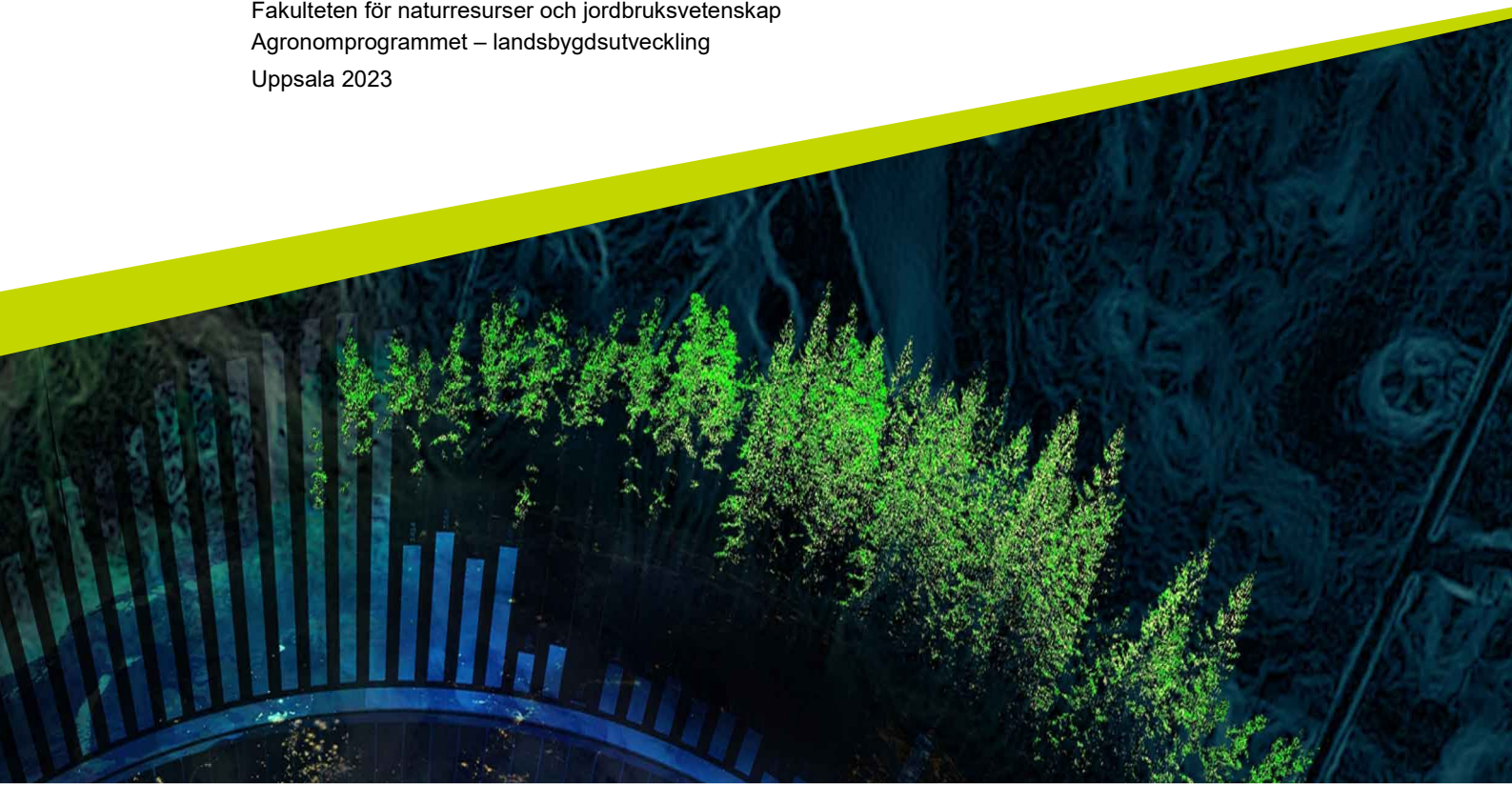

Förändrade genusrelationer i en ny grön våg

En undersökning om hur genusroller och
genusrelationer utmanas och förändras i
omställningen till ett mer självhushållande liv

Evelina Sollander

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Agronomprogrammet – landsbygdsutveckling
Uppsala 2023

Förändrade genusrelationer i en ny grön våg. En undersökning om hur genusroller och genusrelationer utmanas och förändras i omställningen till ett mer självhushållande liv

Changing gender relations in back-to-the-land. Investigating how gender roles and gender relations are challenged and changed, in the transition to more self-sufficient lives

Evelina Sollander

Handledare: Emil Sandström, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land.
Bitr. handledare: Nora Wahlström, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land.
Examinator: Ildikó Asztalos Morell, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land.

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling
Kurskod: EX0888
Program/utbildning: Agronomprogrammet – landsbygdsutveckling
Kursansvarig inst.: Institutionen för stad och land
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2023
Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Gröna vågen, back-to-the-land, genus, genusordning, genuskodade sysslor, ansvarsfördelning, osynligt arbete, jämställdhet

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land
Avdelning en för landsbygdsutveckling

Sammanfattning

Nya gröna vågen är mer än bara en trend, snarare förespås den vara en ny framtida standard av flertalet forskare. Trots det har lite forskning gjorts kring gröna vågen och än mindre i förhållande till genusrelationer. Därav finner jag det betydelsefullt att undersöka hur tillskrivna genusroller utmanas eller förändras i samband med att familjer flyttar från stad till land för ett mer självhushållande liv. Att förändra sin livssituation så radikalt som att flytta från ett liv i staden till ett mer självhushållande liv på en gård innebär en stor ökning av nya sysslor, som kräver ny kunskap och därtill förhandlingar om vad som ska utföras, när det ska utföras, hur det ska utföras och framför allt vem som ska utföra det. De nya sysslorna innefattar såväl praktiskt som mentalt (osynligt) arbete.

Den här undersökningen bidrar med nya perspektiv till hur och när genusnormer skapas och reproduceras inom vad som kallats för den nya gröna vågen. I flera hushåll reproduceras traditionella genusroller som bygger på hur arbetsfördelningen av hushållsarbetet såg ut innan flytt, i några familjer utmanas genusrollerna och i ett par av hushållen innebär den nya livssituationen förändrade genusroller. Gemensamt för grönåvågarna i den här undersökningen är att de saknar förkunskaper av självhushåll och lantbruk. I stället förenas de i nyfikenhet, intresse och ett gemensamt driv att tillsammans klara livet på en gård. Till följd uppstår ett samarbete som kan förstås som en mer jämställd genusrelation.

Keywords: Gröna vågen, back-to-the-land, genus, genusordning, genuskodade sysslor, ansvarsfördelning, osynligt arbete, jämställdhet

Abstract

The new green wave is more than just a trend, it's rather predicted to be a new future standard by several researchers. Despite that, little research has been done when it comes to this specific phenomenon and even less in the relation to gender. Hence, I find it important to investigate how ascribed gender roles are challenged or changed in connection with families moving from urban to rural areas for a more self-sufficient life. Changing one's life situation so radically comes with an increased number of new chores, which require new knowledge and in addition also negotiations about what is to be done, when it is to be done, how it should be carried out, and above all, who is supposed to carry it out. The new chores include both practical and mental (invisible) work.

This research contributes with new perspectives to how and when gender norms are created and reproduced within the new green wave. In several households, traditional gender roles are reproduced into the new context. In some families the gender roles are challenged and in a couple of the households the new life situation means changed gender roles. What the back-to-the-landers in this survey have in common is that they lack prior knowledge of self-sustaining and agriculture. Instead, they are united in curiosity, interest, and a common drive to manage life on a farm together. The joint work that can be understood as a more equal gender relation.

Keywords: back-to-the-land, gender, gender order, gender-coded chores, caring, equality

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställning.....	6
1.2 Bakgrund till fenomenet gröna vågen	6
1.3 Tidigare forskning.....	8
2. Metod.....	9
2.1 Kvalitativ undersökning	9
2.2 Analysmetod	10
2.3 Avgränsning	10
2.4 Etik och reflexivitet	11
2.5 Informanter.....	11
Tabell 1.....	14
3. Vägledande begrepp	15
3.1 Kön och genus	15
3.2 Genusordning och genuskodade sysslor.....	15
3.3 Omsorgsteori.....	16
3.4 Det osynliga omsorgsarbetet	17
4. Resultat och analys.....	18
4.1 Genusrelationer och genuskodade sysslor.....	19
4.2 Det osynliga omsorgsarbetet	26
4.3 Ny kunskap, gemensamma projekt och en ny arbetsdelning	29
5. Slutsatser	32
Slutord.....	34
Referenser.....	35

1. Inledning

Nya Gröna vågen är mer än bara en trend. Självhushållningsrörelsen växer sig allt starkare i landet. I *Sydsvenskan* (2012) uppmanar landsbygdsforskaren Emil Sandström läsarna att fenomenet snarare bör ses som en permanent social rörelse som är här för att stanna. Sofia Ulver (2012) hävdar att den nygröna, klimatfokuserade ”vågen” kommer att fortsätta i världen, och i Sverige, helt enkelt för att den måste. Från det perspektivet menar Ulver (2012) att gröna vågen kan ses som en framväxande ny form av levnadsstandard.

Faktorer som ofta förknippas med migrationsfenomenet nya gröna vågen är exempelvis en ökad självhushållning, återknyta kontakten med naturen, bättre boendestandard, minskat lönearbete, miljöfaktorer och ontologisk trygghet (en känsla av tillit till omgivningen) (Halfacree 2007 & 2010, Sandström 2022). Coronapandemin i kombination med utvecklingen inom IT har därtill skapat förutsättningar för att i större utsträckning lönearbeta hemifrån, som underlättat en flytt från staden till landsbygden. Sandström (2022) menar att fenomenet gröna vågen kan ses som en speciell form av hållbarhetsmigration av frivilliga småbrukare som tar upp en självhushållande livsstil utan några större tidigare erfarenheter av lantbruk efter tidigare livsfaser i stadsmiljö.

De gröna vågare jag träffat i samband med den här undersökningen bekräftar flera av ovan nämnda bakomliggande motiv till varför de valt att flytta från staden till landet. Det finns ett omfattande hållbarhetstänk inom gröna vågen (ibid) som präglas av en vilja att vara mer självhushållande, som är kopplat till etiska och ekologiska värden som god djurhållning, ekologisk och närproducerad mat och en vilja att använda sig av och vara en del av det ”naturliga” kretsloppet (ibid).

Sandström (2022) belyser att lite forskning gjorts om gröna vågen, den forskning som finns har fokuserat på bakomliggande motiv som ligger till grund för en flytt från stad till land. Framför allt har lite forskning gjorts som belyser gröna vågens migration utifrån genusperspektiv. Andrew Wilbur (2014ab) har studerat ett antal kvinnor i norra Italien som migrerat till landsbygd och deras upplevelse av sin roll i det nya sammanhanget. Wilburs forskning visar på att upplevelserna skiljer sig åt.

Några kvinnor säger sig uppleva en förstärkning av sin genusroll som kvinna och andra upplever att genusrelationerna blivit mer jämställda.

Den här uppsatsen undersöker hur genusrelationerna inom grönavågen-familjer förändras och utmanas i samband med att man flyttar från staden till landet för att leva ett liv med inslag av självhushållning, djurhållning och allt annat arbete som tillkommer livet på en gård.

Ett omdebatterat ämne som kopplas till sysslor i hemmet är kvinnors obetalda hushållsarbete. Bauhardt (2017) hävdar att detta obetalda och underskattade arbete förblir osynligt då en stor del utförs i den privata sfären i hemmet. Tidigare studier visar att gröna vågens utövare i högre utsträckning lönearbetar hemifrån (Sandström 2022), varför jag finner en relevans i att undersöka hushållets genusrelationer.

För att bidra med kunskap om hur genusrelationer och genusroller utmanas och reproduceras, ämnar jag undersöka hur genusrollerna utmanas och eventuellt förändras när familjer flyttar från stad till land för att leva ett mer självhushållande liv. Denna omställning är intressant att belysa utifrån ett genusperspektiv, eftersom en flytt från staden till landet med stora inslag av självhushållning innebär en stor förändring för paren, med en mängd nya sysslor att hantera.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med den här undersökningen är att bidra med kunskaper kring hur genusrelationer och genusroller utmanas och förändras i samband med en flytt från stad till land för ett mer självhushållande liv.

För att belysa syftet avser uppsatsen att besvara följande frågeställningar:

- Hur utmanas och förändras genusrelationer när man flyttar från staden till landet för att leva ett mer självhushållande liv?
- Hur utmanas och förändras tillskrivna genusroller med avseende på arbetsfördelningen av sysslor som kommer med gårdslivet?

1.2 Bakgrund till fenomenet gröna vågen

Gröna vågen är inget nytt fenomen. Fenomenet har varit närvarande från och till i historien, som exempelvis romarikets sammanbrott, Sovjetunionens förfall eller Greklands ekonomiska kris (Sandström 2022). Vid dessa händelser var en

grundläggande orsak till att människor flyttade från stad till landsbygd för ett mer självhushållande liv främst av "tvingande" ekonomiska skäl.

Termen gröna vågen myntades på 70-talet av tidningen Land (Sandström 2022) och var under 70-talet sammankopplad med proggrörelsens vänsterinriktning (Ulver 2012).

Den internationella översättningen är back-to-the-land, som på 60- och 70-talet i USA kännetecknades som en fred- och miljörelse, ofta kallad hippie-rörelsen. Rörelsen tog ställning mot urbaniseringen och människor flyttade ut på landsbygden för att skapa sig en alternativ livsstil (Hoppstadius & Åkerlund 2022). I Halfacrees artikel, Back-to-the-land in the 21st century (2007), bekräftar han svårigheten med att göra gränsdragningar för vad som karakteriserar fenomenet gröna vågen (back-to-the-land). Halfacree (2007) menar att 2000-talets *back-to-the-landers* är mer motkulturellt influerad, i egenskap av en mer borgerlig form av moturbanisering än tidigare genom historien, samt att landsbygdsområden fått mer status genom media (Sandström 2022).

Degrowth är ett begrepp som ibland kopplas samman med gröna vågen. Rörelsen kritiserar existerande tillväxtparadigm, inom det globala kapitalistiska systemet, vars mål är ständig tillväxt, som enligt företrädare inom degrowth rörelsen orsakar mänsklig exploatering och miljöförstöring. Rörelsen förespråkar samhällen som prioriterar ekologiskt och socialt välbefinnande framför tillväxt i form av företagsvinster. Degrowth handlar om att säkerställa miljörättvisa och ett gott liv för alla inom planetens gränser (degrowth.info 2023).

För dagens gröna vågare handlar omställningen exempelvis om ökad självhushållning, återknyta kontakten med naturen, bättre boendestandard, minskat lönearbete, miljöfaktorer och ontologisk trygghet (Halfacree 2007, Ulver 2012, Wilbur 2014, Sandström 2022). Gröna vågens utövare kan ses som en diversifierad grupp som anpassat sig till mer samtida sociala och ekonomiska förhållanden (Halfacree 2007, Wilbur 2014). Coronapandemin har underlättat för mer experimentella och autonoma sätt att leva genom möjligheten till hemarbete i större utsträckning. Utöver en pandemi så har hela världen drabbats av oroligheter till följd av Rysslands invasion av Ukraina. Sverige har drabbats av en ökad brottslighet, vilket påverkar tilliten till omgivningen.

1.3 Tidigare forskning

Väldigt lite forskning har gjorts kring hur genusrelationer förändras i samband med flytt från stad till land för ett mer självhushållande liv. Andrew Wilbur (2014) har undersökt hur kvinnor inom gröna vågen, i ett geografiskt begränsat område i norra Italien, upplever sin övergång till en agrar livsstil. Artikeln visar att en del av kvinnorna upplever att den nya agrara livsstilen inneburit mer obetalt hushållsarbete och en förstärkning av tidigare genusroller som kvinna respektive man, samt en ökning av det obetalda hushållsarbetet. En del kvinnor menar att deras parrelation blivit mer jämställd och att de fått ett större ansvar för lantbruket och uttrycker samtidigt att de får en betydande känsla av värde från den ökade självförsörjningen och de etiska värderingar det nya livet innebär för dem.

Artikeln menar att en återgång till traditionella genusroller inte är oundviklig i hushåll inom gröna vågen, och att gröna vågens migration inte nödvändigtvis behöver tolkas som ett bakslag för kvinnors framsteg, eftersom de olika upplevelserna och uppfattningarna om genus och gröna vågens migration delvis utvecklas på oförutsägbara sätt.

2. Metod

Det här avsnittet beskriver de metoder som används i undersökningen, samt motiverar de metodval som gjorts under forskningsprocessen. Nedan följer en beskrivning av den metod jag valt för insamling av data, analysmetod, avgränsning, etik och reflexivitet, samt slutligen en presentation av de informanter som bidragit till undersökningens resultat.

2.1 Kvalitativ undersökning

För att besvara mina frågeställningar om hur genusrelationer utmanas och förändras när man flyttar från stad till land för att leva ett mer självhushållande liv, har jag genomfört en kvalitativ intervjustudie med fjorton informanter som utgör en del av gröna vågen i Sverige och lever i en heterosexuell parrelation. Till hjälp utformade jag en intervjuguide, som användes som ett ramverk för mina intervjuer. I samtalen har jag undersökt hushållets arbetsuppdelning före och innan flytt, framtidsplaner, pågående projekt och ansvarsroller mellan paren.

Under intervjun har jag ställt empirinära frågor om hur arbetsfördelningen i hushållet såg ut före och efter flytt, vem som var mest drivande till flytten och vem som har det övergripande ansvaret eller kontrollen över de sysslor som ska utföras i stort.

För att komma i kontakt med lämpliga hushåll inom gröna vågen gjorde jag en utlysning i Facebook grupperna ”Vi med gård” och ”Vi med höns”. Åtta av totalt fjorton intervjuer skedde i deras hemmiljö. Jag har intervjuat både kvinna och man separat i 45-60 minuter vardera. Intervjuerna har skett i samband med att jag tillsammans med mina informanter gått på en rundtur på deras gård. Samtalen har varit naturliga och lättsamma. Intervjuer på plats med rundtur har även gett möjligheten till observation, som ger en bättre förståelse för informanternas livsmiljö och livssituation. Vi samtalade om platsen, projekten som pågår och framtidsplaner. Jag spelade in samtalen med mina informanternas medgivande för att kunna fokusera på samtalet och vara närvarande i vad som sägs och sker runtomkring.

I de fall då det geografiska avståndet blivit för stort (tre par) har jag utfört intervjuer digitalt med video. Fördelar med att vara på plats i informanternas hemmiljö är möjligheten till att få en inblick i deras vardag, den miljö och de sysslor vi samtalar om (Creswell & Creswell 2013, Robson & McCartan 2016).

2.2 Analysmetod

I uppsatsen har jag använt mig av en tematisk analysmetod. Materialet från intervjuerna har transkriberats och tematiserats abduktivt efter de mönster jag kunnat utläsa och som besvarar mina frågeställningar.

Jag började med att översiktligt läsa igenom det transkriberade materialet för att få en känsla för samt för att bilda mig en övergripande uppfattning av intervjumaterialet. Därefter lästes materialet igenom ytterligare några gånger. De utsagor som upplevdes som relevanta för att besvara undersökningens syfte delades upp i tre huvudteman, där belysande citat valdes ut.

För att skapa mig en uppfattning om hur genusrelationerna utmanas och förändras i samband med ett mer självhushållande liv på landet har jag undersökt hur traditionellt genuskodade sysslor som rör hemmet såg ut före och efter flytt från staden till landet. Under framskrivningen av uppsatsen har empiri och teori har varvats växelvis, och nya frågeställningar har uppstått i samband med framskrivningen av data, som föranlett att teori och frågeställningar justerats något under analysprocessen (Robson & McCartan 2016:37). Genomläsningen av materialet gav en tydligindikation på förändring av genusrelationer, vilket föranledde att frågeställningen om genusrelationer hamnade i fokus istället för en kategorisering av genusroller som inledningsvis stod i fokus för min undersökning.

Det visade sig också svårt att göra en tydlig uppdelning av genusroller eftersom mina intervjuer visade på att genusrollerna i parrelationerna var tämligen flytande både före och efter flytt. Både män och kvinnor i min undersökning utför vissa nya sysslor efter flytt som kan anses genuskodade, och tar olika roller i olika sammanhang.

2.3 Avgränsning

De gröna vågare jag har valt att fokusera på har frivilligt flyttat ut till landsbygdsområden för ökad livskvalité som innebär självhushållning, djurhållning, en önskan om att minska sitt lönearbete, återknyta kontakten med naturen, bättre eller större boende, miljöfaktorer och ontologisk trygghet. Innan flytten har min målgrupp bott i mellanstora till större städer och har därtill ingen eller ringa erfarenhet av lantbruk. Det är en viktig parameter eftersom jag ämnat jämföra arbetsuppdelning före och efter flytten för att se om genusroller och arbetsdelning förändrats i samband med nya sysslor.

I min utlysning av gröna vågare på sociala media uppgav jag ingen avgränsning i geografi, ålder, etnicitet, sexualitet eller storlek på gård. Andra kriterier var att informanterna skulle vara en familj med barn, samt att flytten skulle ha skett från stad till land för max fem år sedan. Av den anledningen att det skulle vara möjligt för mina informanter att komma ihåg hur arbetsfördelning av hushållssysslor såg ut för dem innan flytt och på så vis möjliggöra en jämförelse med det nya sammanhanget på gården. Orsaken till att jag valt att inte göra några avgränsningar för sexuell läggning eller könsidentitet är med anledning till min övertygelse att genuskodade sysslor och genusroller formas utifrån de normer som tillskrivs det kön man föds med (Hirdman 1988). I den här studien ingår dock endast heterosexuella par.

2.4 Etik och reflexivitet

Inför varje intervjutillfälle har jag informerat mina informanter om hur materialet kommer att hanteras och att jag kommer använda pseudonymiserade namn av integritets och anonymitetsskäl.

Eftersom jag själv är en del av gröna vågen har jag en viss förståelse för den information mina informanter delger mig, vilket jag främst ser som en stor fördel (Creswell & Creswell 2013, Robson & McCartan 2016). Min upplevelse är att eftersom mina informanter vid intervjutillfället kände till att jag är i en liknande livssituation. Har våra samtal byggt på en grundförståelse för varandras tillvaro, vilket jag anser har bidragit till förtroendeingivande och öppna samtal. För att undvika att mina egna erfarenheter påverkar slutresultatet har jag ställt öppna frågor till mina informanter (Robson & McCartan 2016).

2.5 Informanter

Avsnittet som följer återger den första kontakten jag fick med mina informanter. Texterna återger de svar jag fick på min utlysning av gröna vågare i Facebook grupperna ”Vi med gård” och ”Vi med höns”. ”Vi med gård” är en facebookgrupp med över 60 000 medlemmar. Facebooksidan ”vi med gård” utgör ett diskussionsforum för både nybörjare och mer erfarna gårdsägare, där man utbyter erfarenheter med varandra. Facebooksidan ”Vi med höns” är en grupp med över 40 000 medlemmar som delar erfarenheter och ställer frågor kring uppfödning och skötsel av höns. Anledningen till att jag valde just de här två forumen, är för att de

har många medlemmar som gjort en flytt från staden till landet för att ett mer självhushållande liv.

Alex och Anna, båda i 30-årsåldern, 12 år ihop, Mälardalen (hushåll 1)

”Hej! Jag såg i ”Vi med gård” gruppen att du söker exakt mig och min familj :). Så, vi bor på en gammal bondgård i ett naturreservat. Gården ägs av en stiftelse. I augusti i år har vi bott här i två år. Vi är då jag, fru, vår gemensamma fyraåring och fruns trettonåring varannan vecka. Än så länge har vi inte dragit i gång mer verksamhet än airbnb-stuga och en konferens men vi har måååååånga planer och idéer. Vi bodde innan dess i en lägenhet i Västerås. Jag är uppvuxen i en betongförort i sthlm och har aldrig ens bott i hus innan så detta är en stor förändring i mitt liv. Frun är uppväxt på landet, men inte på bondgård.

Jag jobbar som kommunikatör och utbildar mig till trädgårdsmästare och frun är journalist. Jag arbetar och pluggar hemifrån på heltid och frun arbetar heltid, men hemifrån ibland”

Maja och Niklas, båda i 40-årsåldern, 15 år ihop, Södermanland (hushåll 2)

”Hej, vi kan vara med och stämmer i profilen men arbetar inte med jordbruk utan har liten gård med höns och hästar. Jobbar heltid med andra jobb. Vi bor på prästgården nu sedan tre år tillbaka, bodde innan dess i villaområde i en Stockholmsförort i fem år och innan dess lägenhet i Stockholm. Jag är it-chef, jobbar tre dagar hemifrån och min man är terapeut (på plats). Min man Niklas pendlar varje dag inom länet.

Emma och Peter, båda i 30-årsåldern, 7 år ihop, Uppland (hushåll 3)

”Hej! Jag såg ditt inlägg på Facebook. Vi, jag, min sambo Peter och våra två söner (3 och 1,5 år) bor på en gård i Uppland sedan december 2017. Gården omfattar boningshus, ladugård och diverse andra byggnader. Vi har ca 35 höns och en katt. Ett tunnelväxthus om 50 kvm samt mycket odlingsyta utomhus där vi odlar allt möjligt för att bli så självhushållande vi kan. På somrarna bedriver vi även loppis där vi säljer ägg och ”överflödiga” grönsaker. Arbetet på gården styrs av våra barns dagsform i och ofta får vi dela upp oss. Både jag och min sambo är socionomer. Innan vi flyttade hit bodde vi i lägenhet i Östersund, vi är båda uppväxta i hus men inte på gård.” Jag är delvis föräldraledig och arbetar tre dagar på kontoret, Peter arbetar halvtid och jobbar hemifrån två dagar i veckan.

Liselott och David, båda i 40-årsåldern, 17 år ihop Södermanland (hushåll 4)

Hej! Såg din efterlysning av gröna vågare på gårdsgruppen. Jag och min man och två av våra tre barn flyttade från Stockholm till en liten gård i Sörmland för ett år sen. (Vår 18-åring valde att stanna i lägenheten i stan :) min man har fått jobb i den närmaste lilla staden och jag måste pendla till jobb i Stockholm ca en dag i veckan.

Gården, där vi än så länge har odling, får och bin sköter vi på fritiden. Vi hoppas kunna utöka med höns och ankor ganska snart också. Jag har alltid bott i stan. Vi lönearbetar heltid, jag har möjligheten att arbeta hemifrån fyra dagar i veckan och David cirka två.

Malin och Kalle, båda i 40-årsåldern, 11 år ihop, Skåne (hushåll 5)

Jag såg ditt inlägg i ”vi som har gård”. Vi är en familj på fyra personer, jag, min man Kalle och våra två tonåringar. Vi flyttade från centrala Malmö till en gård på landet i Skåne för nio månader sedan. Vi har i dagsläget 20 hönor, två stallkatter och två valpar som ska bli arbetshundar. Vi driver eget företag inom musikbranschen, jag arbetar som projektledare för en festivalarrangör och min man arbetar med varumärkesjuridik. Vi är måna om social och ekologisk hållbarhet. Måna om jämställt förhållande men faller lätt in i att jag lagar mat och Kalle bygger. Vi lönearbetar 100 % och jobbar hemifrån mycket.”

Lotta och Håkan, båda i 50-årsåldern, 26 år ihop, Västmanland (hushåll 6)

Hej! Vi kan tänka oss att vara med. Vi kommer båda från Stockholm och flyttade hit för 5 år sedan med två tonåringar. Håkan har en 4-årig utbildning inom datasystemvetenskap. Han arbetar idag som egenföretagare och konsult med förändringsarbete inom olika större företag och myndigheter och pendlar till Stockholm. Jag är doktorand. Vi har odling, hund och katt. Vi lönearbetar 100% och arbetar båda hemifrån halva tiden.

Amanda och Jesper, 50-årsåldern, 20 år ihop, Västernorrland (hushåll 7)

Hej, Vi har bott på en gård i Västernorrland i två år och har tre barn. Båda arbetar hemifrån på heltid. Jesper är uppvuxen i Stockholmsförort, men har varit med i ett jaktlag här i Västernorrland i tio år. Eftersom vi bor på landet har jag haft möjligheten att starta upp egen verksamhet. Vi har getter, odling, musteri och planerar starta mejeri.

Tabell 1

Översiktlig förteckning av ovanstående informanter med avseende på ålder, geografi, barn, lönearbete och hemarbete.

Hushåll	Namn	Ålder	Geografi	Barn	Lönearbete	Hemarbete/v
Hushåll 1	Anna	38	Mälardalen	Tonåring, treåring	100%	1-2 dagar i veckan
Hushåll 1	Alex	32	Mälardalen	Se ovan	60%	100%
Hushåll 2	Maja	40	Södermanland	Två yngre barn	100%	3 dagar
Hushåll 2	Niklas	43	Södermanland	Se ovan	100%	Nej
Hushåll 3	Emma	33	Uppland	Två småbarn	60%	Föräldraledig 40%
Hushåll 3	Peter	38	Uppland	Se ovan	50%	50%, föräldraledig 50%
Hushåll 4	Liselott	42	Södermanland	Tre barn olika åldrar	100%	4 dagar
Hushåll 4	David	42	Södermanland	Se ovan	100%	2 dagar
Hushåll 5	Malin	40	Skåne	Två tonåringar	100% +	Flexibelt
Hushåll 5	Kalle	45	Skåne	Se ovan	100% +	Flexibelt
Hushåll 6	Lotta	55	Västmanland	Två tonåringar	100%	Flexibelt
Hushåll 6	Håkan	53	Västmanland	Se ovan	80-100%	Flexibelt
Hushåll 7	Amanda	49	Västernorrland	Två barn i övre tonåren	100%	100% hemifrån
Hushåll 7	Jesper	50	Västernorrland	Se ovan	100%	100% hemifrån

3. Vägledande begrepp

Nedan följer en kort beskrivning av de begrepp jag använt mig av för att analysera mitt empiriska material och frågeställningarna om hur genusrelationerna utmanas och förändras när man flyttar från staden till landet för att leva ett mer självhushållande liv. Därtill hur tillskrivna genusroller utmanas och förändras med avseende på arbetsfördelningen av sysslor som kommer med gårdslivet.

3.1 Kön och genus

Förenklat kan man säga att begreppet kön beskriver den fysiska kroppen (givet), medan genus beskriver vår tolkning av den fysiska kroppen (socialt konstruerat) (Lundberg & Werner 2016). Min uppfattning är att genusroller (alternativt könsroller) formas utifrån de normer som tillskrivs det kön man föds med (Hirdman 1988). Skillnaden mellan genus och kön är både omdebatterat och komplext och det är ett medvetet val att inte låta det ta plats i den här undersökningen. I avseendet att underlätta läsningen har jag valt att använda mig av ett av begreppen, genus.

3.2 Genusordning och genuskodade sysslor

Genusordningen av ett samhälle är ett historiskt konstruerat socialt mönster av maktrelationen mellan män och kvinnor, därtill hur män och kvinnor definieras (Hirdman). Enligt Matthews (1984) kan genusordningen av ett samhälle ses som ett historiskt konstruerat socialt mönster av maktrelationen mellan män och kvinnor, därtill hur män och kvinnor definieras.

Jill Matthews (1984) skrev fram begreppet genusordning som gav erkännandet till det faktum att varje känt samhälle skiljer mellan män och kvinnor, med utrymme för variationer inom de distinktioner som görs av vad som är manligt och kvinnligt. Särskiljandet och erkännandet av endast två kategorier, nämligen man och kvinna utgör grunden och den första principen i genusordning. Den andra principen är

manlig överordning där män och maskulinitet värderas högre än kvinnor och femininitet, vilket sker systematiskt (Hirdman 1988). Enligt Hirdman (1988) verkar genussystemet inom yrkesroller men även på den personliga nivån, när man kategoriserar nyfödda bebisar som pojke eller flicka, vilket har betydelse för hur han eller hon bemöts, ska se ut, uppmuntras och uppfostras efter vad som normativt uppfattas som manligt och kvinnligt. Genussystemet sträcker sig även till en symbolisk nivå genom kulturella idealbilder om hur en lyckad kvinnlighet eller manlighet ska gestalta sig (ibid).

Genuskodade sysslor är sysslor som historiskt och socialt konstruerat betraktas som typiskt kvinnliga eller typiskt manliga. Konstruerandet av genus och traditionella könsnormer sker alltså genom genusarbetsdelning och är därför viktigt att belysa.

Vissa hushållssysslor kan anses vara genuskodade, det vill säga idén om hur kvinnor respektive män är eller bör vara överensstämmer med föreställningarna om vilket genus som är mest lämpad för en viss typ av hushållssyssla. I rådande genusordning jämförs kvinnan med mannen och ses därför normativt som fysiskt svagare (Hirdman 1988). Utifrån ett historiskt perspektiv finns det tydligt genuskodade sysslor inom lantbruket (Sivertsen & Rohdin 2021). Fysiskt tunga arbeten, samt arbetet med maskiner ses som manligt kodade sysslor, medan de traditionellt kvinnligt kodade sysslorna är de sysslor som ofta är förknippat med sysslor som rör hemmet och barnen (Elvin-Nowak & Thomsson 2006) men även arbetssysslor som gårdsbutik, uthyrning av lokaler, försäljning av köttlådor eller grönsaker i olika nätverk (Sivertsen & Rohdin 2021).

Det obetalda arbetet i den privata sfären, hushållet, förknippas ofta med kvinnor och ses som en kvinnlig syssla (Jonasdottir 2003, Bergensten 2008, Bauhardt 2017, Holst 2022). Inom feministisk teori ses det obetalda kvinnliga arbetet som en exploatering av kvinnor inom den privata sfären, hemmet. Därutöver framställs kvinnan ha förväntningar som är mer kontrollerande och mindre förhandlingsbara än mannens (Ambjörnsson 2018:85,100).

3.3 Omsorgsteori

Omsorgsteori kopplas ofta till tjänstearbete inom vården, som utförs av betydligt fler kvinnor än män, det i form av undersköterskor, hemtjänst, hemsjukvård och äldreomsorg. Hela 89 % av dessa tjänster utförs av kvinnor (SCB 2021).

Omsorg sker även inom den privata sfären och inkluderar det obetalda arbetet (Bauhardt 2017). I min undersökning väljer jag att fokusera på det kvinnliga och manliga omsorgsarbetet som rör hemmets privata sfär, såsom barnomsorg,

djuromsorg, att ombesörja de mjuka värdena i hemmet, som exempelvis estetiken (Donavan & Adams 2007).

Med utgångspunkt i omsorgsteorin kan man göra kopplingen till det osynliga omsorgsarbetet, vilket exempelvis kan inkludera ett övergripande ansvar över vad som ska göras, om det har gjorts, hur och när arbetet ska ske (Bergensten (2008). Jónasdóttir (2003) hävdar att heterosexuella parrelationer ständigt reproducerar genusroller och traditionella strukturer som innebär ett större ansvar för kvinnan och med det en större arbetsbörda i relationen.

3.4 Det osynliga omsorgsarbetet

I sin artikel Back-to-the-house belyser Andrew Wilbur (2014) att vissa kvinnor upplever att deras omställning till en agrar livsstil har resulterat i mer traditionella genusroller, där kvinnan i en parrelation tar ett större ansvar för hushållets obetalda som osynliga sysslor. Omsorgsarbete innebära ofta också ett arbete som inte går att ta på. Författaren Gemma Hartley (2019) beskriver det som ett känslomässigt arbete och att en stor del av det känslomässiga arbetet också innefattar den mentala bördan det innebär ”att se till att allting blir gjort”.

Även under mer jämställda förhållanden där sysslorna delas lika menar Hartley (2019) att det känslomässiga arbetet sker ovanpå de praktiska sysslorna. Att det bakom varje ”osynligt” resultat ligger många mentala, osynliga steg till grund, som tar mycket tid och energi.

Det osynliga omsorgsarbetet är alltså något som sker utöver det fysiskt obetalda arbetet (Bergensten 2008, Hartley 2019, Holst 2022). Ständiga påminnelser om vad som behöver göras, kontrollen hur det görs, kommunikation och bekräftande av familjens känslor, kontakt med skola, barnens föräldrar med mera. Kvinnan blir på så vis den i hushållet som bär det största ansvaret för vad som sker både i och utanför hemmet, inkluderat henne och övriga familjemedlemmar (Holst 2022).

Så här beskriver författaren Gunilla Bergensten (2008:4) den här kontroll- och ansvarsrollen som kvinnor ofta tilldelas:

Det var då, precis den här tisdagen, som jag plötsligt såg det glasklart. Att jag var familjens projektledare. Att situationen var ohållbar. Att jag ville säga upp mig. Omgående. Direkt. Detta var ett jobb jag inte hade sökt, inte hade fallenhet för eller ens tyckte var roligt. Bara enormt tröttande.

Det är begreppet osynligt arbetet (och obetalt för den delen), som jag främst kommer att använda mig av i den här undersökningen, som förankrat i omsorgsteorin kan förstås som att ligga till grund för tillskrivna genusroller.

4. Resultat och analys

I huvudsak visar min empiri att det är kvinnorna i de undersökta hushållen som varit drivande för att ta steget att flytta till landet. För några av mina kvinnliga informanter har det varit en dröm så länge de kan minnas. Maja har alltid velat bo på landet för att få uppfylla sin dröm om att ha en hästgård.

Jag har alltid velat bo på landet, det har varit min dröm liksom. Jag har aldrig velat bo i stan, men sen bodde vi där ändå. Under tiden som jag träffade Niklas har jag skickat hemnetlänkar på gårdar under plus tio år. (Maja hushåll 2)

Maja beskriver i ovan citat hennes längtan till att bo på landet. Även Liselott (hushåll 4) som bott i Stockholm hela sitt liv beskriver under intervjun att hon alltid velat leva på en gård, men att hennes partner David inte delat samma övertygelse. Inkörsporten blev ett torp, där Davids intresse för gårdsliv växte.

Mina informanter bekräftar tidigare studier som gjorts om att kvinnor i högre utsträckning än män har en längtan att flytta till ett landsbygdsområde (Niedomysl & Amcoff 2011a) och det grundar sig delvis i att realisera sina drömmar som hör till gårds- och ett mer självhushållande liv till, som exempelvis odling och djurhållning. Det här bekräftar mina intervjuer med Anna (hushåll 1), Maja (hushåll 2), Liselott (hushåll 4), Malin (hushåll 5) och Amanda (hushåll 7).

Av de sju par som jag intervjuat var det bara ett hushåll där det var mannen som svarade på min utlysning. Flera av de intervjuade bodde i lägenhet innan, någon i radhus och en familj i villaförort till en större stad. Gemensamt för alla familjer är att en mängd nya sysslor har tillkommit i samband med livet på en gård.

Samtliga av grönåtgarna jag intervjuat har delvis eller helt arbetat hemifrån för sitt lönearbete. Tiden de varit sammanboende sträcker sig från 7-26 år. Hur lång tid de bott på gården har varierat mellan nio månader och fem år. Markarealen sträcker sig från 1 till 32ha. Gemensamt är även att samtliga informanter inte har någon tidigare erfarenhet av lantbruk.

Jag ser inga särskiljningar när det kommer till genusrelationer kopplat till olika socioekonomiska grupper. Det finns heller inget som tyder på att parens ålder

påverkar genusrelationen. Med det menar jag att jag inte ser några skillnader i det undre och övre åldersspannet. Samtliga intervjuade lönearbetar på heltid (förutom ett av paren som har småbarn). Båda eller en av parterna har möjlighet till att arbeta hemifrån i olika utsträckning. I de fall där genusrelationerna förändrats på så vis att både kvinna och man har nya ansvarsroller i hushållet efter flytten, lönearbetar kvinnan hemifrån i högre utsträckning än mannen (hushåll 2 och 4). Ett av fallen särskiljer sig på så vis att de har småbarn (hushåll 3) och kvinnan har varit den som har valt att vara mammaledig en längre tid och mer än sin partner. Paret uttrycker sig ha traditionell uppdelning av arbetssysslor i hushållet.

Gemensamt för de fjorton informanter jag intervjuat är att gårdslivets självständiga liv och möjligheter lockar. Det nya livet beskrivs som en flykt från den urbana miljön som de menar präglas av, stress konsumtionskultur och anställningshierarkier. Gemensamt är också att grönavgarna rent generellt tycker om de sysslor gårdslivet för med. Mina informanter beskriver det som en stor omställning och en berikande erfarenhet. Livet på gården innebär nya utmaningar som exempelvis när vattenbrunnen sinar som gör att tillvaron ställs på sin spets, men utöver det innebär livet också ett kravlöst skapande på så sätt att gården inte behöver ge avkastning då båda parter lönearbetar. Flera informanter berättar att de har kommit bort från soffliggande och kompletterar i stället sitt stillasittande lönearbete med kroppsarbete som rör sysslor på gårdens. Ingen av mina fjorton informanter har ångrat flytten, trots motgångar och all ny kunskap som krävs, samt utmaningen att få tiden att räcka till.

Utifrån mitt empiriska material har det varit möjligt att urskilja tre teman som visar på hur genusrelationer och genusroller utmanas och förändras efter flytten från stad till land för ett mer självhushållande liv. Dessa teman är: ”Genusrelationer och genuskodade sysslor”, ”Det osynliga omsorgsarbetet”, samt ”Ny kunskap, gemensamt arbete och en ny arbetsdelning”.

4.1 Genusrelationer och genuskodade sysslor

Den tidigare arbetsuppdelningen av hushållsarbetet visar sig ha följt med till livet på gården för de flesta paren, vilket mina informanter återger har haft betydelse för att arbetsuppdelningen omedvetet fortsätter på samma vis efter flytten. Några av hushållssysslorna som följt med är genuskodade, enligt traditionella genusroller och andra inte. Med gårdslivet och självhushållning har det tillkommit en mängd nya sysslor, framför allt utomhussysslor. Några av paren nämner att de fått en bättre förståelse för hur man levde förr, med uppdelningen av sysslor mellan män och

kvinnor, samtidigt efterlyser man behovet av en ”husmor”, som kan ta hand om sysslorna inomhus.

Vi hade samma uppdelning med barnen och hushållet innan flytt. Det kan vi känna nu att vi fattar, att förr i tiden, den här tydliga uppdelningen av att ha en husmor inomhus är SÅ viktigt. Alltså båda vi vill ju vara ute, när det är någonting som ska göras ute, men alltså det blir kaos inomhus och sen blir alla hungriga och på dåligt humör. Det är så viktigt med en husmorsroll som har koll på att alla får mat i sig. (Anna hushåll 1)

Anna och Alex (hushåll 1) upplever att de har en jämställd uppdelning och att båda gör det som de tycker de är bäst på och har intresse för. Både Alex och Anna nämner att de efter flytten fått en större förståelse för behovet av en husmorsroll. Varken Anna eller Alex har tagit på sig en husmorsroll utan uttrycker att de delar på ansvaret, även om båda parter helst vill vara ute på gården. Det signalerar på en förhandling om vem som ska få vara inne eller ute. Att båda vill göra utomhussysslor kan tydas som att den sortens arbete har ett högre värde som de båda finner mer tillfredsställande.

Ett par kvinnor uttrycker på skoj att de hamnat i den klassiska kvinnofällan, men känner sig ändå nöjda med uppdelningen. Vilket antyder att de traditionella genusrollerna kopplat till hushållsarbetet kan ha förstärkts i samband med det nya gårdslivet.

Nedan ett citat från Emma från hushåll 3, som är mammaledig på deltid.

Jag gör mer inne. Vi hamnar lätt i att han gör mer ute än vad jag gör. Det är nog för att han byter däck på bilen, röjer upp, rensar och bygger odlingslådor. Han har fått ett större intresse för det än vad jag har. Uppdelningen har bara blivit så, inget vi har tänkt på. Vi hade absolut kunnat fördela det mer jämställt om vi ansträngt oss för att göra det men jag känner inget stort behov av att göra det, jag lider inte av att göra så som vi gör. Vi hjälps åt för att vardagen måste gå runt. (Emma hushåll 3)

Ovan reflekterar Emma över hennes och Peters (hushåll 3) arbetsuppdelning av sysslor som hör gårdslivet till. De har små barn och en uppdelning av många genuskodade sysslor. Det är en arbetsfördelning som de uttrycker skett omedvetet. Emma och Peter är båda i 30-årsåldern och har varit tillsammans i 7 år.

Lotta och Håkan (hushåll 6) är i 50-årsåldern från hushåll 6, bor i Västmanland och har varit tillsammans i 26 år. I nedan citat återger Lotta sin bild av arbetsuppdelningen av hushållssysslor.

Hahaha...ja vi är extremt formade av traditionerna...Jag hatar att laga mat, men det är jag som lagar mat. Det handlar inte om hur det ska vara utan hur det är praktiskt möjligt att få ihop det. (Lotta hushåll 6)

Ovan beskriver Lotta hur sitt parförhållande är format efter traditionella genusnormer, och att dessa inte har förändrats sedan de flyttade ut på landet. Att vissa roller som matlagning tillfaller henne trots att hon inte tycker om att laga mat.

Maja och Niklas från hushåll 2, på sin hästgård i Södermanland, uttrycker att de har en ganska traditionell uppväxt, däremot avviker Niklas och Majas yrkesval från genusnormen. Maja är it-chef och Niklas terapeut. Majas dröm har alltid varit att bo på landet och ha hästar. Det är en hobby som tar mycket tid och innebär att Niklas har fått ta större ansvar när det gäller hushållet och trädgården. Niklas är också den som snickrar, kör maskiner och pratar känslor med barnen. I min intervju med Maja undersöker jag hur deras uppdelning av hushållssysslor har sett ut innan och efter flytten.

Traktorn har jag bett att få lära mig. Niklas är den som pratar känslor med barnen, sen blir det ju aldrig helt jämställt, det är en utopi. (Maja hushåll 2)

Var det viktigt för er att ni skulle dela på hushållsarbete och barn innan flytt? (Jag)

Jag har haft karriär och så, så för mig har det varit viktigt att dela på det. Sen ibland när vi haft snickerijobb, då har jag fått säga att nu vill jag ut och göra, alltså när barnen var mindre, så fick jag ju säga att nu vill jag ha egen tid och snickra och dona, då fick jag mer kräva min plats tror jag. (Maja hushåll 2)

Niklas lägger fyra timmar på att sköta trädgården en helg, det gemensamma, medan jag lägger fyra timmar på mitt intresse. (Maja hushåll 2)

I ovanstående citat återger Maja sin bild av hur arbetsfördelningen av hushållsarbetet förändrats sedan flytten till gården. Enligt Maja har flytten och det nya livet på hästgården inneburit att Niklas tar mer ansvar för hem, barn och trädgård, samt traditionellt manskodade sysslor som maskiner och att snickra, medan Maja lägger mycket tid på hästarna. Niklas uttrycker samtidigt att han fått upp ett intresse för hästar i samband med deras nya livssituation och vill uttrycker att han gärna vill rida mer. Både Niklas och Maja antyder att de har en vilja att utveckla sina färdigheter för den andres ansvarsområde.

Även hos Liselott och David (hushåll 4) har det skett en förändring av arbetsrollerna i hushållet i samband med flytten. Liselott beskriver att hon innan flytten hade det övergripande ansvaret gällande hem och barn, då David var borta mycket i jobbet. Efter flytten har hon i stället den övergripande kontrollen över byggprojekt, odling och gårdsrelaterade sysslor.

David har i sin tur mer ansvar för hushållet, matlagning, barnens skola och aktiviteter, därmed en större del av omsorgsarbetet. David är även engagerad i föreningslivet och sköter kontakten med andra barns föräldrar. Gemensamt för Liselott och David, samt Maja och Niklas (hushåll 2) är att genusrelationen har förändrats och genusrollerna utmanats. Nedan beskriver Liselott hur genusrelationen förändrats i deras hushåll.

Tidigare har jag haft det övergripande ansvaret när det gäller barn och hushåll, efter flytten går jag ut tidigt och fixar med trädgården, rensar och planterar, medan David fixar frukost till barnen... jag har liksom tagit den [nya] rollen och med gott samvete. (Liselott hushåll 4)

Ovan återger Liselott en diskussion kring arbetsfördelningen mellan henne och David (hushåll 4) som indikerar på att Liselott har förändrat sin roll i samband med livet på gården.

Liselott (hushåll 4) liksom Maja (hushåll 2) var starkt drivande till flytten från stad till land, vilket kan ha haft betydelse för förändringen av genusroller på så vis att de har haft en längtan till gårdslivet och nu får bedriva de sysslor som de förknippat med att bo på landet.

Det framgår under mina intervjuer med Liselott och David att det sker en förhandling kring de nya sysslorna på gården. David har också ett intresse för odling och vill lära sig mer om detta. Liselott har mer kunskap om odling och därför är det mer effektivt att hon ombesörjer dessa. I samband med att Liselott utför gårdsrelaterade sysslor finns det mindre tid för hushållsarbete. Däremot är det enligt Liselott, främst hon som planerar vilka projekt som ska utföras och hur de ska utföras. Detta arbete faller under så kallat osynligt omsorgsarbete. Bakgrunden till varför förhandlingen sker kan tyda på att arbetet ute på gården värderas högre än hushållsarbetet för båda parter.

Liselott uttrycker att de nya sysslorna som kommer med ett mer självhushållande liv gör att hon får utlopp för sin kreativitet utan kravet på att hon måste prestera eller lyckas på första försöket. Varför de nya gårdsrelaterade sysslorna värderas högre skulle kunna förklaras med att de är nya, roligare och mer stimulerande.

Det finns ett delat intresse/engagemang mellan män och kvinnor för odling och trädgårdsarbete hos samtliga hushåll. Däremot är det främst kvinnorna i de undersökta parrelationerna som tar huvudansvaret för djurhållningen, medan ansvaret för de tyngre sysslorna som rör djuren, som att exempelvis stängsla, dra hö eller hämtar höbalar med släp ofta faller på männen. Den här genusarbetsdelningen, i form av genuskodade sysslor, kan kopplas till kulturella

idealbilder som kommer till uttryck i samband med livet på en gård (Hirdman 1988).

Att ge omsorg till en beroende individ, skapandet och bevarandet av liv är något som traditionellt sätt varit en roll som tillfallit kvinnor (Jónasdóttir 2003).

I tidigare studier gör Donavan & Adams (2007) kopplingen mellan djuretik och traditionellt kvinnligt omsorgsarbete. I samband med djurhållningen, som är en utökad syssla efter flytt, sker en förstärkning av traditionella genusroller.

Samtliga informanter, beskriver på olika sätt, hur var och en i parrelationen främst engagerar sig i sysslor den är bra på, vilket följande berättelse från Amanda kan ses som ett exempel på:

Visst skulle jag vilja lära mig saker som att snickra, men bara en sån sak om jag går ut och drar stängsel så går han ut och drar om det för då tycker inte han att jag gjort ett tillräckligt bra jobb, eh och det blir ju till slut så blir det ju att det är ju ingen idé att jag gör det, gör det själv då, för du går ju och gör om det efteråt och andra saker så kan ju jag vara att. Nä men så här kan man ju verkligen inte göra det här..haha. (Amanda hushåll 7)

Ovan återger getbonden Amanda mig ett exempel på hur arbetsuppdelningen sker utifrån intresse och förmåga.

I nedanstående citat bekräftar Anna (hushåll 1) och Malin (hushåll 5) att uppdelning av hushållssysslor sker efter förmåga.

Det är enkelt hänt att tjejen oftast får fixa med maten och så för att man gör det man kan, man har lärt sig en viss sak från början och det är normen som gör det. Om jag ska isolera exempelvis, måste jag först lära mig hur man gör och sen göra det, det tar ju mycket längre tid, och varför ska man göra det när det tar mycket längre tid. (Anna hushåll 1)

Kalle är snabb och effektiv när det gäller det praktiska, som när Kalle bytte däck, stod jag och höll i grejer och lite så när vi bytte tak på hönsgården, då gjorde han 95% av allt jobb och när jag sa kan jag få dra i några skruvar, så gjorde jag det, men så är jag inte så bra på det. Det går mycket snabbare när han gör det, därför gör han det och det kan jag bli frustrerad över. Han är skitbra på såna grejer och då blir det lättare för oss att han gör det. (Malin hushåll 5)

Förmågan till att utföra en syssla är en återkommande anledning till arbetsfördelningen på gården. Förmågan är kopplat till vad man kan och förmågan kommer således från erfarenhet. Erfarenheten är i sin tur kopplad till det kön man har eftersom det påverkar hur han eller hon bemöts, uppmuntras eller uppfostras. Ett konstruerande av genus och traditionella könsnormer (Hirdman 1988).

Effektiviteten kommer också upp som anledning till arbetsuppdelningen på gården i flera av intervjuerna, vilket i sin tur är kopplat till förmågan att utföra en viss

syssla. Effektiviteten är relevant eftersom grönavågarna lönearbetar deltid eller heltids vid sidan om arbetet på gården. Samtliga par har barn, vilket beroende på barnens ålder, i olika utsträckning påverkar vilken tid som finns för projekt på gården.

Eftersom vi inte driver ett företag kan arbetsuppdelningen vara mer flytande. Om vi skulle startat mjölkgård hade vi behövt vara mycket mer effektiv, så länge det är på hobbynivå kan man utgå från det som är kul och vara mer flytande i uppdelningen av sysslor. Det är lätt att säga att man skulle dela lika på allt, men jag tror att det ändå är rätt bra som vi har det, även om man kan irritera sig på att den andre alltid lämnar disken. (David hushåll 4)

David bekräftar i ovan citat vilken betydelse effektiviteten har för dem. Att kravet på effektivitet inte lika stort, som odet hade varit om gården varit deras huvudinkomstkälla. Det David återger indikerar också på att om gården varit deras inkomstkälla, hade effektiviteten varit än viktigare och därmed hade troligtvis sysslorna tillfallit den som har bäst förmåga att utföra sysslan.

Getbonden Amanda beskriver i nedanstående citat hur hon är den som är mest effektiv när det kommer till att mjölka getterna.

Jo, när man gör en sak ofta, så blir man duktig på det och det går snabbt. Jag ser ju bara att när jag går ut för att mjölka så går det mycket snabbare när jag mjölkar än när Jesper mjölkar, och när vi ska dra hö, så går det mycket snabbare när Jesper gör det. Då känner man ju att jag har mjölkat oftare och Jesper har dragit hö oftare. Man märker ju att desto mer man gör en syssla desto snabbare går det ju. (Amanda hushåll 7)

Amanda återger i ovan citat att hon är bättre och snabbare på att mjölka, medan Jesper är mer effektiv när det gäller att dra hö. I det här fallet förstärks tillskrivna genusroller. Paret har sedan innan flytt inga tidigare erfarenheter av de sysslor som ändå har tillfallit dem i samband med gårdslivet. Amanda berättar att hon velat skaffa getter en lång tid, vilket tyder på intresse. Intresset kan i sin tur anses vara grundat i tillskrivna genusnormer. Det kan tolkas som att Amandas roll grundas i ett omsorgsarbete till en beroende individ, som innefattar skapandet och bevarandet av liv. En traditionellt tillskriven kvinnoroll (Jónasdóttir 2003), en roll som tilldelats kvinnan redan från födseln och vidare i uppväxten (Hirdman 1988). En annan tänkbar påverkansfaktor i arbetsuppdelning av nya sysslor på en mer självhushållande gård kan vara föreställningar och förväntningar på hur det ska vara på en gård (Elvin-Nowak & Thomsson 2006, Sivertsen & Rohdin 2021). Detta kan jämföras med Hirdman (1988), som förklarar att genussystemet även verkar på en symbolisk nivå genom kulturella idealbilder.

Informanter har även kopplat ihop intresset med de färdigheter de har. Jag ställer därför frågan om de vet varför intresset och färdigheterna uppkommit.

Ja men det tror ju jag är för att jag inte har blivit uppmuntrad till att tycka såna saker är kul, sen är det klart att folk har olika intressen, men jag är helt övertygad om att vi formas av vår miljö och förväntningarna på oss. Om jag hade nån som byggt mycket med mig som barn, ja då tror jag att jag hade tyckt det var skitkul att bygga. (Malin hushåll 5)

Malin från Skåne beskriver i ovan citat att intresset för de traditionellt genuskodade sysslorna hon har kommer av uppmuntran i samband med uppväxten. Malin visar på en medvetenhet att genusroller är socialt konstruerade. Malins man Kalle är av samma åsikt:

Ja alltså, jag tror ju egentligen att om alla barn hade blivit uppfostrade likadant så tror ju inte jag att alla pojkar blivit intresserad av traktorer och alla flickor av hushållsarbete. Utan jag tror ju att det egentligen bara är samhällsnormer och uppfostran. Att vi puttas in i det vi ska vara intresserad av. Det blir roligare när man är bra på det och visst är effektiviteten viktig i arbetet på gården. (Kalle hushåll 5)

Malins man Kalle uttrycker i ovan citat sin syn på uppfostran, normer och genusroller, vilket tyder på att han delar Malins socialkonstruktivistiska syn på genusroller.

Varför arbetsuppdelningen sker (och inte sker) genom traditionellt genuskodade sysslor kan också delvis förklaras med att det sker en anpassning till det nya sammanhanget. Reproduceringen av traditionella, stereotypa genusroller eller genusordning verkar delvis bero på den sociala kontext de befinner sig i, där man förväntas ha vissa genusroller (Hirdman 1988, Sivertsen & Rohdin 2021).

Niklas bekräftar det här perspektivet i nedanstående citat:

Det är lätt att det blir en norm på landet, det är ju ganska stereotypiskt sådär, männen håller på med traktorer och så. (Niklas hushåll 2)

Niklas uttalande kan tolkas som att han syftar till föreställningen om normen gällande landsbygden är stereotypisk, vilket medför att han faller in i stereotypiska och traditionellt genuskodade sysslor.

Tidigare forskning om att göra kön inom lantbruket har visat att idealet av den stereotypiska lantbrukaren är djupt rotat i samhället och kan därför vara svårt att förändra (Elvin-Nowak & Thomsson 2006). Grundat i de föreställningar som finns kring landsbygd och lantbruk gör att mannen tar sig an de (genuskodade) sysslorna som förknippas med den manliga lantbrukaren (Sivertsen & Rohdin 2021). Inom de hushåll jag intervjuat reproduceras genuskodade sysslor när det gäller sysslor förknippade med maskiner, köra släp, snickra (med ett undantag). Däremot är det oftast kvinnorna i hushållen som har det övergripande omsorgsansvaret för djuren även om de hjälps åt med tyngre sysslor som att stängsla. Även Wilbur (2014)

påvisar med sin artikel att en återgång till traditionella genusroller inte är oundviklig i hushåll inom gröna vågen.

4.2 Det osynliga omsorgsarbetet

Inom samtliga hushåll antyder endera av parterna att det är kvinnan som har det övergripande ansvaret och projektledarrollen över de projekt som ska genomföras på gården.

Hos Lotta och Håkan (hushåll 6) i Västmanland uttalas det inte lika tydligt, men det finns klar antydan när Lotta i min intervju berättar att hennes partner Håkan nog skulle säga att hon är projektledaren i stort och att hon ofta har barnen på sin sida när de förhandlar om vems projekt som ska prioriteras. Att Lotta har barnen på sin sida tyder på att hon gör en stor del av omsorgsarbetet (Bergensten 2008, Jónasdóttir 2003, Bauhardt 2017, Hartley 2019, Holst 2022). Att vara projektledare i sitt eget hushåll kan innebära många förhållandevis osynliga sysslor och en mental börda i samband med den tid och energi en sådan roll fodrar (Bergensten 2008, Hartley 2019, Holst 2022).

Maja berättar i intervjun att det är hon som driver de större projekten, medan Niklas är bra på att ta eget ansvar och styra upp mindre projekt. Liselott (hushåll 4) och Malin (hushåll 5) berättelser visar tydligt på att de är drivande inför och under ett projekt genom att ta reda på hur det ska göras, men också vad som ska göras.

Jag sköter mer den första researchen inför ett projekt och så säger jag att så här ska vi göra och så hjälper David till att fixa och att hämta saker på brädgården efter som han är bättre på att köra med släp. (Liselott hushåll 4)

Men så har det blivit så att jag projektledare vilket jag är bra på, att göra listor på i vilken ordning och vad som ska prioriteras, vad som ska odlas och var, jag läser på allt om hönsen. (Malin hushåll 5)

Malin beskriver ovan att hon är drivande i vad som ska prioriteras, och hur det ska utföras. Det de båda kvinnorna i ovan citat återger, är ett relativt osynligt arbete i jämförelse med materiella, fysiska arbeten som att snickra en hönsgård eller stängsla, som också generellt är en manskodad syssla (Elvin-Nowak & Thomsson 2006, Sivertsen & Rohdin 2021). Arbetet kräver däremot mycket tid och energi i form av planerande och ansvar vilket förknippas med en kvinnligt genuskodad syssla (Bergensten 2008, Hartley 2019, Holst 2022).

Flera av mina informanter uttrycker att kvinnorna tar ett steg tillbaka när det gäller ansvarsrollen, i de avseenden kvinnorna inte är lika måna om slutresultatet. Eller

när kvinnan inte känner så stort intresse för sysslan i sig. Ambjörnsson (2018:85,100) uttrycker att kvinnor tenderar att ha mer rigidare åsikter och förväntningar än män, vilket kan tolkas som att män inte är lika benägna till att ta det övergripande ansvaret eller kontrollen. Kalles tidigare citat angående förmågan att kommunicera och prata känslor kan också vara en förklaring till att kvinnor oftare än män tar på sig den här ansvarsrollen.

Amandas svar på frågan om vem i parrelationen som har det övergripande ansvaret antyder att hon är mer benägen än sin partner att ha den rollen.

Ojoj, det behöver du inte ens fråga...haha...det är jag. Happy wife, happy life...haha.
(Amanda hushåll 7)

I min intervju med Alex beskriver han skillnaden i när han initierar ett projekt och när hans fru Anna tar sig an ett projekt (hushåll 1).

Ja, hehe, Anna vill ju gärna ha koll, jag kan mer släppa. Till exempel om jag skulle säga att jag vill göra rabatten i stugan så kan jag släppa det, jaja, gör det. Men om jag skulle initiera det skulle hon säga ok, men vart och hur, vilka plantor.? (Alex)

Anna berättar för mig att när det gäller projekt där hon värnar om resultatet, att hon då intar rollen som projektledare.

Nja alltså det är vissa saker som jag inte bryr mig om hur det blir, men det som jag tycker är viktigt då. (Anna (hushåll 1))

Det övergripande ansvaret, projektledarrollen anses i många avseenden inte vara en självvald roll (Bergensten 2008, Jónasdóttir 2003, Bauhardt 2017, Hartley 2019, Holst 2022). En av mina informanter, Liselott, uttrycker att hon inte gillar att ha det övergripande ansvaret/kontrollen i nedanstående citat.

Det skulle vara jätteskönt att veta att det praktiska löser sig utan att jag behöver styra upp det. Jag lämnar bara över ansvaret för de saker där jag kan tänka mig låta ta lite tid.
(Liselott hushåll 4)

Liselott (hushåll 4) berättar också att hon bara lämnar över ansvaret i de fall hon kan tänka sig att ett projekt får ta lite längre tid, vilket antyder att det gäller projekt som hon anser inte vara lika prioriterade. Det kan förklaras med att kvinnan framställs ha mer kontrollerande och rigidare förväntningar än mannen (Ambjörnsson 2018:85,100). Men då kvinnan anser att det finns utrymme till ett annat resultat än det hon kanske förväntat sig, eller i det här fallet mer tid, så släpper kvinnan på ansvarsrollen.

I min intervju med Peter rörande det övergripande ansvaret berättar Peter att Emma (hushåll 3) har en övergripande kontroll i mycket som görs.

Det känns som att det är hon som har allt i huvudet och det kanske inte är så bra alltid...vi får hjälpas åt lite mer där. Det är Emma som söker upp all info förutom odlingen och styr upp vad som ska göras. Hon har köpt 100% av alla barnkläder, köper begagnat på nätet och så medan jag kan åka och plocka upp dem. (Peter hushåll 3)

I ovan citat reflekterar Peter över min fråga kring hans och Emmas arbetsfördelning och vem, av parterna som gör det osynliga arbete, jag liknar vid hushållets projektledning.

I min intervju med Malin (hushåll 5) berättar Malin att hon berättar för Kalle när hon tycker att hon får ta för stort ansvar för något. I min intervju med Kalle berättar Kalle att han snarare blir tyst och irriterad när han känner att det är något hos honom som skaver. Jag undersöker vad det beror på och Kalle förklarar det med att han har svårt att kommunicera sina känslor när han tycker något inte är som det ska.

Vem pratar känslor och problem med barnen? (Jag)

Klart Malin, hon är mycket mer kommunikatör än vad jag är. (Kalle hushåll 5)

Vad beror det på tror du? (Jag)

Jag är väl uppfostrad traditionellt som pojke liksom, tyvärr är det väl så 70-80-tal att pojkar skulle vara starka och tysta och det sitter väl i tyvärr. Även om vi försöker vara lite normbrytande och har det i bakhuvudet ofta så är det väldigt lätt hänt att man hamnar i de där, jag-är-man-köra-traktor och kvinnan lagar mat. (Kalle hushåll 5)

Ovan citat är en transkribering från när jag och Kalle diskuterar deras omsorgsroller. Kalle beskriver att Malin är den som pratar känslor med barnen och är bättre på att kommunicera enligt Kalle, vilket jag kopplar till genuskodade sysslor och omsorgsteorin. Att hantera känslomässig omsorg till en beroende individ är något som framställs som en kvinnlig förmåga (Jónasdóttir 2003, Bergensten 2008). Som tidigare återgivits av paret har de ett socialkonstruktivistiskt synsätt på genusroller och genuskodade sysslor men faller likväl in i genuskodade roller i sitt liv på gården vilket innebär en förstärkning av genusroller.

Det här stycket visar på att flera genuskodade sysslor har reproducerats i samband med flytten från stad till land, så som den kvinnligt tillskrivna genusrollen att vara hushållets projektledare trots att genusrelationerna har utmanats med mängder av nya sysslor, som kräver ny kunskap.

4.3 Ny kunskap, gemensamma projekt och en ny arbetsdelning

En del av parens tidigare arbetsfördelning med avseende på hushållssysslor har reproducerats som föregående avsnitt tyder på, medan andra sysslor inte har det. I samtliga fall utom möjligtvis för ett av paren har den så kallade projektledarrollen reproducerats. Dessutom har det tillkommit en mängd nya sysslor, där några av dessa har reproducerats enligt traditionella genusroller, medan andra sysslor inte har det.

Med de nya sysslorna kommer behov av ny kunskap, samt insikten om behovet att kunna hantera gården som helhet när ens partner är bortrest. De gröna vågare jag intervjuat oavsett man eller kvinna beskriver att de är nöjda med den förändrade livsstil som en flytt från stad till land inneburit. I samband med det nya sammanhanget har intresset för självhushållning ökat. Paren delar flytten från stad till land och har i samband med detta fått ett ökat intresse för självhushållning. Gemensamt inom parrelationen är att de inte har tidigare kunskap om självhushållning eller lantbruk, men förenas i ett gemensamt intresse för den sortens sysslor.

Samtliga informanter (utom ett par med småbarn) berättar att de gör mer projekt tillsammans efter flytten och att detta är en positiv och förhållandevis ny erfarenhet. Det involverar odling, stängsla, bygga hönsburet, klippa får, byta tak med mera.

Getbonden Amanda från Västernorrland som uttryckt att de har relativt traditionella genusroller, berättar att hon och Jesper gör mer projekt tillsammans sedan de flyttade till gården (hushåll 7). I nedanstående citat återger David för hans och Liselotts samarbete (hushåll 4).

Vi gör mer tillsammans, det är det bästa. Allra roligast när vi gör projekt ihop. Då blir det lättare att hantera motgångar. (David hushåll 4)

Det David uttrycker i ovanstående citat tyder på att det gemensamma arbetet är roligare och att det också blir lättare att man är två som hjälps åt när de möter motgångar tillsammans. Jag vill samtidigt koppla detta till att paren är nya inför mängder av sysslor som ska utföras. När man är två som samarbetar i hur den nya sysslan eller motgången ska hanteras så menar jag att paren delar ansvarsbördan och därmed ansvaret för resultatet. Att paren delger varandra kunskaper och perspektiv i att hantera en syssla tyder på en mer jämställd genusrelation.

Alex (hushåll 1) beskriver sin syn på det gemensamma arbetet i nedanstående citat.

Grunduppdelningen i hushållssysslor är detsamma som innan flytt men nu gör vi mer tillsammans. Allt är nytt och vi är mer på samma nivå. Jag tror det gemensamma kommer för att det är nytt, alltså att vi båda vill göra det, men också att båda vill ha koll på hur det blir liksom. Det är som mer gemensamt, vi är mer på samma plan och då blir det mer gemensamt. (Alex hushåll 1)

Jag tolkar Alex uttalande som att de nya sysslorna i samband med ett mer självhushållande liv förenar paret i ett gemensamt intresse och ett gemensamt ansvar som tyder på att genusrollerna utmanas och genusrelationen är mer jämställd.

Lotta (hushåll 6) återger en beskrivning av hur hon ser på det gemensamma arbetet som uppstått efter flytten.

Jag tänker så här i och med att ingen av oss har någon erfarenhet av gårdsarbete så är vi i alla fall mer i behov av att hjälpas åt. Det var lättare att falla in i traditionella genusroller tidigare. Här måste man hjälpas åt att stängsla och skörda. Även om det finns genusroller fortfarande, absolut så är det inte på samma sätt som innan flytten. Vi hjälps åt på ett helt annat sätt här. (Lotta hushåll 6)

Lotta bekräftar min tolkning om att det gemensamma arbetet uppstår för att paret inte har tidigare erfarenheter av de sysslor som förknippas med gården. De är i behov att hjälpas åt, även om det i vissa fall är endera part som gör mer av arbetet. Som när Malin och Kalle (hushåll 5) skulle byta tak på hönsgården och Malin beskriver det som att Kalle gjorde 95% av jobbet och hon höll i några skruvar, så gör de likväl sysslan tillsammans. Att utföra sysslor tillsammans i strävan att utveckla eller förbättra den gemensamma tillvaron bidrar till en ökad förståelse för den andres arbete eller syssla, vilket kan bidra till en mer jämställd genusrelation.

Hos Liselott och David (hushåll 4) i Södermanland pratar jag och Liselott om fårklippning. De fick sina första får av en bekant och paret har ingen erfarenhet av får eller sysslor som rör får sedan tidigare. Både Liselott och David som är vegetarianer har båda fått lära sig att stycka i samband med att de behövde avliva ett gammalt får. Själva avlivningen fick de hjälp med. Liselott och David har tillsammans även delat den nya erfarenheten i att klippa fåren efter att Liselott gått en fårkurs. David vill också gärna gå kursen. Tillsammans har de gått en traktorkurs och beskriver det som lärorikt och givande.

Vi var på traktorkurs nu med blå stjärnan och vi blev liksom superpeppade på att skaffa traktor. Man lär sig grundläggande saker här på gården, som att hur kan jag levta hela mitt liv utan att veta hur en motor fungerar? (Liselott hushåll 4)

Liselott berättar om hennes och Davids nya delade erfarenheter, som lett till ny gemensam kunskap. I parrelationen utmanas genusrollerna i samband med att Liselott går traktorkurs som annars är en manskodad syssla (Elvin-Nowak &

Thomsson 2006). Samtidigt tyder parets gemensamma deltagande på att genusrelation blir mer jämställd.

Avsaknaden av förkunskaper och avsaknaden av krav på lönsamhet i kombinationen med nyfikenheten visar att de flesta informanter oavsett kön, testar sig fram och lär sig nya saker även utanför de tidigare förgivettagna traditionella genusrollerna. Här kan man göra en parallell till Kelly och Hauks (2015) artikel ”Doing housework, redoing gender”. Artikeln undersöker hur förhandlingen i arbetsuppdelningen sker mellan queer par. Slutsatsen belyser att arbetsuppdelningen sker efter tid, intresse och i ett bredare socialt sammanhang, som exempelvis arbetskraftsdeltagande och medborgarskap. Kelly och Hauk (2015) menar att det därmed finns möjligheter till att påverka och förändra genusnormen genom att utmana normativa genusroller och visa på alternativ för hur genus annars formar vårt sociala liv.

Det finns vissa likheter med det resultat som Kelly och Hauk (2015) skriver fram i sin artikel och de informanter som medverkat i den här undersökningen på så sätt att informanterna visar på hur deras nya sammanhang, med nya utmaningar och erfarenheter bidrar till att paren utmanar sina genusroller och ger uttryck för en mer jämställd genusrelation i samband med det gemensamma arbetet.

5. Slutsatser

I den här avslutande delen kommer jag att redogöra för de slutsatser jag kommit fram till i min analys.

Syftet med den här undersökningen är att ge bidrag med kunskaper kring hur genusrelationer och genusroller utmanas och förändras i samband med en flytt från stad till land för ett mer självhushållande liv, som innebär ett påslag av en mängd nya sysslor. För att belysa syftet avser uppsatsen att besvara hur genusrelationer utmanas och förändras, samt hur tillskrivna genusroller utmanas och förändras med avseende på arbetsfördelningen av sysslor som gårdslivet innefattar.

Mina intervjuer visar att flera av mina informanter är medvetna om genus och reflekterar gärna kring traditionella genusroller. Undersökningen visar att trots reflektioner och medvetenhet faller flera av paren in under en traditionell uppdelning av hushållssysslor både före och efter flytt. Det tyder på en förstärkning av genusrollerna i samband med ett mer självhushållande liv och en ökad mängd sysslor. När genuskodade sysslor reproduceras innebär det en förstärkning av genusrollerna, såsom att männen är de som i huvudsak som snickrar och sysslar med maskiner. Likväl som när kvinnan gör det mentala, osynliga arbetet, som ett övergripande ansvar och en övergripande kontroll innebär (Bergensten 2008, Hartley 2019, Holst 2022). Det mentala och förhållandevis osynliga arbetet kan exempelvis innefatta att göra listor över vad som ska göras, delegera, planera för det gemensamma hushållet.

Samtidigt har studien visat på att i några av fallen är genusrollerna mer uppblandade och mindre tydliga. I ett av fallen visar undersökningen att det sker en förändring i genusrollerna och i genusrelationen efter flytten från stad till land. Genusrelationen har förändrats på så vis att kvinnan har tagit sig an de mer manskodade sysslorna i samband med gårdslivet, samtidigt som mannen tar ett större ansvar för omsorgsarbetet.

Andrew Wilburs (2014) undersökning i norra Italien påvisar att några av de kvinnor han undersökt i samband med gröna vågen åtar sig en mer jämställd men ibland till och med ett större ansvar över lantbruket eller gårdsarbetet och får en betydande

känsla av värde från den ökade självförsörjningen inkluderat de etiska värderingar som kommer med ett sådant arbete. Wilbur (2014) menar att en uppenbar regression till traditionella genusroller inte är oundviklig i hushåll inom gröna vågen, men inte heller det givna eller det enda som sker.

Den här undersökningen visar på att intresset för det nya sammanhanget bidrar till att de intervjuade även utmanar sin genusroll. Jag menar att detta sker med anledning till att den nya livssituationen är självvald. Den nya livssituationen bygger på nyfikenhet, intresse och strävan efter en mer självhushållande livsstil. Genom att utforska nya sysslor i samband med sitt nya sammanhang utmanar flera av de intervjuade traditionellt tillskrivna genusroller. I flera familjer sker även förhandlingar kring vem som ska utföra de gårdsrelaterade sysslorna respektive hushållssysslorna, där de gårdsrelaterade sysslorna värderas högre än hushållssysslorna som är desamma som innan flytt.

De intervjuade har inga erfarenheter eller nedärva traditioner relaterat till lantbruk eller självhushållning, som annars kan förstärka föreställningar eller förväntningar om vem som ska göra vad (Elvin-Nowak & Thomsson 2006, Sivertsen & Rohdin 2021). Det nya sammanhanget, viljan och strävan efter ett mer självhushållande liv utan förkunskaper skapar nya traditioner som kan leda till att människor inom gröna vågen alltmer frångår att benämna vissa sysslor för manliga eller kvinnliga sysslor.

Slutligen visar studien att samarbetet inom paren ökat efter flytten. Livet på gården innebär en rad nya sysslor, som kräver ny kunskap. Det leder till att paren tar sig an gemensamma projekt i högre utsträckning än tidigare, vilket beror på att båda är nya i sitt nya sammanhang, där de vill och behöver lära sig nya saker.

Ett gemensamt lärande kan förstås som en mer jämställd genusrelation. Samarbete ger därtill en förståelse för varandras arbetssysslor, vilket kan leda till en ömsesidig respekt för varandras ansvarsområden även om de förblir uppdelade av skäl som effektivitet eller intresse.

Slutord

Livet på gården för mina informanter bidrar till förhållandevis kravlöst skapande på så vis att de inte behöver försörja sig på det som gårdslivet ger. Varför också skapandet delvis blir så tillfredställande. Ett mer självhushållande liv innebär mycket arbete och ansträngning, men det finns också utrymmet att testa sig fram, vilket bidrar till mängder av ny kunskap som de finner så tillfredställande.

Jag har flera gånger funderat över vad det är med omställningen som gör att jag och min partner känner oss så mycket mer levande i vår nya tillvaro. Jag har kommit fram till att mycket ligger i motgångarna, utmaningarna och framför allt tillfredsställelsen i att tillsammans övervinna utmaningarna som kommer med ett mer självhushållande liv.

Stort tack till er, mina informanter. Tack för ert varma mottagande, er tid och er öppenhet. Tack för att ni utmanar traditionella genusroller i samband med att ni realiserar era drömmar om en ny livsstil och inte räds allt som är nytt. Det nya som förenar er, som stärker relationen och bidrar till en mer jämställd genusrelation.

Tack till mina handledare för den tid ni delgett min undersökning och den värdefulla kunskap kring gröna vågen som ni delat med er av.

Evelina Sollander, Sveriges Lantbruksuniversitet, den 3 juni 2023.

Referenser

- Ambjörnsson, F. (2018). *Tid att städa: om vardagsstädningens praktik och politik*. Stockholm: Ordfront
- Bauhardt, C. (2017). *Economics*. Kap 15. USA: Macmillan interdisciplinary handbooks.
- Bergensten, G. (2008). *Familjens projektledare säger upp sig*. Stockholm: Forum
- Creswell, W. J., Creswell, J. D. (2018). *Research design. Qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. Fifth edition. Department of Family Medicine University of Michigan Department of Psychology Carnegie Mellon University, SAGE: Los Angeles.
- Degrowth. (2023). What is degrowth? <https://degrowth.info/degrowth-2023-05-30>.
- Donavan, J., Adams, C. J. (2007). *The feminist care tradition in animal ethics*. Columbia University Press: New York.
- https://books.google.se/books?hl=sv&lr=&id=wZtO0h7wK84C&oi=fnd&pg=PA1&dq=caring+animal+ethics&ots=cuS4PhgtHg&sig=Va34eU16U-gM726-OpsY8_RKyb8&redir_esc=y#v=onepage&q=caring%20animal%20ethics&f=false 2023-06-01
- Elvin-Nowak, Y., Thomsson, H. (2006). *Att göra kön*. Stockholm: Liber AB.
- Hall, B. (2020) [1907]. *Three acres and liberty*. New York: Macmillan.
- Halfacree, K. (2007a). Back-to-the-land in the twenty-first century—making connections with rurality. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 98 (1), 3–8.
- Halfacree, K. (2010). Reading rural consumption practices for difference: bolt-holes, castles and life-rafts. *Rural Media Space*, 2(2), 241. <https://doi.org/10.3384/cu.2000.1525.1022> (2023-03-20).
- Hartley, G. (2019). *Så jävla trött: om kvinnors känslomässiga arbete – och vägen till förändring*. Stockholm: Natur & Kultur
- Hirdman, Y. (1988). Genussystemet - reflexioner kring kvinnors sociala underordning. *Kvinnovetenskaplig Tidskrift*, 0348-8365/1988:3 s. 49-63. Stockholm: Libris
- Holst, S. (2022). Kvinnor och obetalt arbete. Kandidatuppsats 15hp. Stockholms universitet. Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1732225/FULLTEXT01.pdf> (2023-05-30)
- Hoppstadius, F., Åkerlund, U. (2022). A Sustainable Everyday Life for Counterurbanising Swedish Families. *Sustainability*, 14 (9), 5523. <https://doi.org/10.3390/su14095523> <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/9/5523> (2023-05-30)

- Jónasdóttir, A. G. (2003). *Kärlekskraft, makt och politiska intressen: en teori om patriarkatet i nutida västerländska samhällen*. Göteborg: Daidalos. (Originalutgåvan publicerad 1991)
- Kelly, M., Hauk, E. (2015). Doing Housework, redoing gender: Queer couples negotiate the household division of labour. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1550428X.2015.1006750> (2023-05-30)
- Lindgren, S. (2015). *Sociologi 2.0. Samhällsteori och samhällskultur*. Andra upplagan. Malmö: Gleerups utbildning AB.
- Lundberg, A., Werner, A. (2016). *En introduktion till genusvetenskapliga begrepp*. En skriftserie om genusvetenskap. Ale tryckteam AB: Göteborg <https://www.divaportal.org/smash/get/diva2:1048202/FULLTEXT02#page=17>
- Matthews, J. (1986). Feminist history. *Labour history*, No. 50. Journal Article. Liverpool: University press <https://www.jstor.org/stable/27508788> (2023-03-20).
- Niedomysl, T., Amcoff, J. (2011a). Is there a hidden potential for rural growth in Sweden? *Rural Sociology*, 76(2), pp.257-279.
- Robson, C., McCartan, K. (2016). *Real World Research. A Resource for users of social research methods in applied settings*. Fourth edition. UK: Wiley.
- Sandström, E. (2022). *Resurgent back-to-the-land and the cultivation of a renewed countryside*. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/soru.12406> (2023-03-20).
- Statistiska centralbyrån (SCB). (2021). 20 vanligaste yrkena för kvinnor. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetstider/yrkesregistret-med-yrkesstatistik/pong/tabell-och-diagram/20-vanligaste-yrkena-for-kvinnor/> (2023-05-28)
- Sivertsen, M., Rohdin, A. (2021). *Genusroller på diversifierade lantbruk*. Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala. Institutionen för stad och land. https://stud.epsilon.slu.se/17269/1/Rohdin_et_al_210606.pdf (2023-05-30).
- Sandström, E. (2020). *Gröna vågen är här för att stanna*. Sydsvenskan <https://www.sydsvenskan.se/2020-09-15/forskare-grona-vagen-ar-har-for-att-stanna> (2023-05-30).
- Wilbur, A. (2014a). Cultivating back-to-the-landers. *Sociologia Ruralis*, 54, 167–185. <https://doi.org/10.1111/soru.12024> (2023-04-20).
- Wilbur, A. (2014b). Back-to-the-house? Gender, domesticity and (dis)empowerment among back-to-the-land migrants in Northern Italy. *Journal of Rural Studies*, 35, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2014.03.005> (2023-04-20).

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

JA, jag ger härmed min tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.